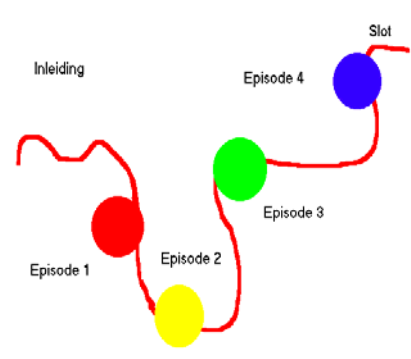

Verhaalmodel

Thema: kasteel

Groep: 5/6

1. Welk verhaal vormt de rode draad om lessen beeldend, muziek, dans en drama met elkaar te verbinden?

Korte inhoud verhaal: Uitgangspunt vormt het prentenboek 'Het dagboek van Tobias, page' geschreven door Richard Platt met tekeningen van Chris Riddel, Gottmer 1999. Het gaat over een tienjarige jongen die in 1285 op het kasteel van zijn oom en tante in de leer komt als page. Het dagboek geeft in tekst en platen een goed beeld hoe een jongen wordt opgeleid tot ridder. Voor dit project heb je het prentenboek nodig.

[Klik hier](#) voor de voorpagina van het boek.

2. Welke lessen heb je gekozen? Geef methode, discipline, groep, lesnummers en titels.

Moet je doen	handvaardigheid	groep 6	Les 3,4,5	Titel	<i>Veilig binnen de muren</i>
Moet je doen	dans	groep 6	Les 1	Titel	<i>Freule Van de Bijl van Ijzinga</i>
Moet je doen	muziek	groep 5	Les 5	Titel	<i>Bang waarvoor?</i>
Moet je doen	drama	groep 6	Les 1	Titel	<i>Waar ben ik?</i>
Moet je doen	handvaardigheid	groep 6	Les 3	Titel	<i>Inspringen (1)</i>
Moet je doen	tekenen	groep 6	Les 7	Titel	<i>Bedreigde dieren</i>
Moet je doen	muziek	groep 5	Les 14/15	Titel	<i>Kinderen bewegen</i>
Moet je doen	dans	groep 6	Les 22	Titel	<i>Tijl Uilenspiegel</i>
Moet je doen	dans	groep 5	Les 9	Titel	<i>Clowns</i>
Moet je doen	dans	groep 6	Les 5	Titel	<i>We maken een dans</i>

3. Hoe plaats je die lessen binnen een verhaallijn? Beschrijf de episodes van het verhaal. Elke les is een episode. Formuleer sleutelvragen. Sleutelvragen zijn vragen waarvoor kinderen een oplossing moeten zoeken.

[Klik hier](#) voor het uitgewerkte planningschema

Planningsschema Verhaalmodel

Thema: [Het kasteel](#)

Hier is het verhaalmodel uitgewerkt in 7 episodes. Je kunt dat aantal terugbrengen tot bijvoorbeeld 4.

De episodes kun je met elkaar verbinden door fragmenten uit het prentenboek voor te lezen.

Verhaallijn	Mogelijke sleutelvragen	Mogelijke activiteiten	Middelen	Aandachtspunten
Opening van het thema (plaats, situatie, personen, probleemstelling) Dagboek geschreven door mij, Tobias van Buuren, 2 januari 1285	<ul style="list-style-type: none">• Wie is Tobias?• Uit wat voor familie komt hij?• Hoe zien mensen er in die tijd uit? Verschil rijk en arm?	Introductie dagboek. <ul style="list-style-type: none">• Voorlezen 1e pagina. Klik hier voor de tekst• Gesprek over kinderen uit die tijd, wat deden ze, wat moesten ze leren, wat was hun toekomst?• Illustratie maken bij de dagboekpagina: Hoe zou Tobias eruit zien? En hoe zijn adellijke oom en tante?• Laat kinderen afbeeldingen van kledingkapsels uit die tijd zoeken.• Bespreek samen de tekeningen. Wat is typerend voor kleding/kapsels in de middeleeuwen?	<ul style="list-style-type: none">• Blz. 25 uit het boek: 'Dagboek van Tobias, page' door Richard Platt en Chris Riddel, Haarlem, Gottmer, 1999.• Afbeeldingen (van middeleeuwse schilderijen) die een beeld geven van de kleding van rijke en arme mensen.	

Verhaallijn	Mogelijke sleutelvragen	Mogelijke activiteiten	Middelen	Aandachtspunten
Episode 1 'Mijn familie op kasteel Oudenaerde'.	<ul style="list-style-type: none"> Hoe zou kasteel Oudesteyn eruit hebben gezien? Wat was de functie van kastelen in die tijd? 	<p>Beeldend</p> <ul style="list-style-type: none"> Geef lessen 'Veilig binnen de muren van het kasteel' (1, 2, 3). Inleiding aanpassen aan het verhaal van Tobias. Verder de les geven zoals beschreven (zie kolom Aandachtspunten). 	<ul style="list-style-type: none"> 'Moet je Doen, Handvaardigheid', groep 6, les 3/4/5: 'Veilig binnen de muren van het kasteel'. Boek: 'Het dagboek van Tobias': afbeelding Kasteel Oudesteyn. 	<ul style="list-style-type: none"> Als drie handvaardigheidslessen te lang duurt, dan de kinderen in groepjes van vier laten werken. Eventueel de drie lessen op een middag achter elkaar. Het kasteel eventueel van kosteloos materiaal en fotokarton laten maken in plaats van ribkarton. Dat werkt sneller.

Verhaallijn	Mogelijke sleutelvragen	Mogelijke activiteiten	Middelen	Aandachtspunten
<p>Episode 2 'Ik kom als page in de leer bij mijn tante'.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat zijn de taken van een page? ▪ Hoe gedraag je jezelf als page bij een Adellijke Dame? 	<p>Dansexpressie Vervang de Freule in deze les door tante en Rommelende Tom door Tobias. Vertel kort voor de les het verhaal van 13 januari (blz. 10).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gebruik bij het inleidende gesprekje de tekening van Tobias en tante. ▪ Bij het <u>losjes schudden</u> draagt Tobias de sleep nog niet. ▪ Het <u>swingen achter de freule</u> omzetten naar Tobias die slungelig achter tante aan huppelt. ▪ Het (om de beurt) <u>statig bewegen</u> blijft onveranderd Zet een <u>statige ontmoeting</u> van 2 freules om naar een ontmoeting van 2 hofdames. De beide dames gedragen zich alle twee zo deftig mogelijk. 	<p>'Moet je Doen, Dans', groep 5, les 1: 'Freule Van den Bijl van IJzinga'.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vervang fragment 1 door oorspronkelijke muziek uit de ME. Klik hier voor 'medansmuziek'. ▪ Vervang fragment 2 door de fragmenten No 10 Saltarello of no 27 Branle van de dans cd van groep 6. <p>Afbeelding maken Vergroot de tekening van tante en Tobias van 13 januari zodat de hele groep hem kan zien.</p>	<p>Een gesprekje: Let vooral op de houding en de handen (Tobias draagt de sleep). Tante tilt haar rokken op tijdens het lopen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tante beweegt statig, rechtop met kordate passen. ▪ Tobias volgt onhandig, rommelig. <p>Swingen achter de freule</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tobias rommelt wat achter tante aan. Als tante opeens omkijkt pakt Tobias snel haar sleep en wandelt heel deftig achter haar aan. Herhaal dit. Maak er een dansspel van.

Verhaallijn	Mogelijke sleutelvragen	Mogelijke activiteiten	Middelen	Aandachtspunten
Episode 3 'Vreemde geluiden in de nacht'.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Waar in het kasteel slaapt Tobias? ▪ Welke geluiden hoort hij misschien 's nachts in het kasteel? ▪ Van wat voor geluiden word je bang in een vreemde omgeving? 	<p>Muziek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na een verkenning en rubricering (enge, leuke, vrolijke, geheimzinnige geluiden) volgt luistervoorbeeld 16: bij welk gevoel hoort deze muziek. De rest van de les is naadloos te koppelen aan het onderwerp. ▪ Een lied dat prima toegevoegd kan worden is Het boevenlied uit 'Eigenwijs' blz. 214. Het woord 'boeven' uit de laatste regel is zonder probleem te wijzigen in 'spoken'. 	'Moet je Doen, Muziek', groep 5, les 5: 'Bang waarvoor?'	

Verhaallijn	Mogelijke sleutelvragen	Mogelijke activiteiten	Middelen	Aandachtspunten
Episode 4 'Ik dwaal door het kasteel'.	<ul style="list-style-type: none"> Welke ruimtes zijn er allemaal in het kasteel? Hoe zouden ze er uit zien? Groot/klein, licht/donker, binnen/buiten. Wat doen mensen daar? 	<p>Drama:</p> <ul style="list-style-type: none"> Les 1 'Waar ben ik' aanpassen aan kasteel. Uitbeelden in welke ruimte van het kasteel je bent: keuken, kruidentuin, gevangenis, wapenkamer, ridderzaal, op de hoogste toren, etc. Les 3 'Inspringen(1)' aanpassen aan kasteel. Inspringspel: in welke ruimte ben je, wie ben je en wat doe je? Welke mensen zijn daar nog meer? 	<ul style="list-style-type: none"> 'Moet je Doen, Drama,' groep 6, les 1: 'Waar ben ik?' les 3: 'Inspringen (1)'. Kopieën van platen van verschillende ruimtes uit het 'Dagboek van Tobias'. 	
Episode 5 'Ik mag mee op jacht met mijn oom'.	<ul style="list-style-type: none"> Waarom zou Tobias graag mee op jacht willen? Wat betekent de jacht voor mensen in de middeleeuwen? Op welke dieren jagen ze? Hoe jagen ze? 	<p>Beeldend:</p> <p>Les aanpassen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gesprek aan de hand van afbeeldingen van middeleeuwse schilderijen: hoe en waarop jaagden mensen? Bespreken specifieke lichaamskenmerken van dieren waarop gejaagd werd. Boetseren: de jager met zijn prooi. Eventueel enige aandacht besteden aan de houding van jager en prooi. Dit is nog wel moeilijk voor groep 6. 	<ul style="list-style-type: none"> 'Moet je Doen, Handvaardigheid', groep 6, les 7: 'Bedreigde dieren'. afbeelding 1 afbeelding 2 afbeelding 3 (Silhouet-)afbeeldingen van dieren waarop gejaagd werd. 	Gebruik eventueel voor het boetseren van dieren en mensfiguren de klei-instructieplaten (bijlage 10 en 15 van groep 6).

Verhaallijn	Mogelijke sleutelvragen	Mogelijke activiteiten	Middelen	Aandachtspunten
<p>Episode 6 'Ik hoop dat mijn oom wint'.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Waarom houden ridders een toernooi? ▪ Hoe belangrijk is het om te winnen? Welke regels zijn er? ▪ Hoe onderscheiden ridders zich van elkaar? 	<p>Tekenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Les 14 inleiding aanpassen: bekijken van middeleeuwse schilderijen van toernooien. Bespreken van de houdingen van de ridders tijdens het gevecht te paard en op de grond. Kinderen om beurten de houding van vechtende ridders laten aannemen. Opdracht: maak twee vechtende ridders. ▪ Les 15 inleiding aanpassen: bekijken van middeleeuwse schilderijen. Wat is kenmerkend voor de kleding: kleuren, patronen, vlakverdeling. Hoe onderscheiden ridders zich van elkaar? Opdracht: teken met oliepastel twee vechtende ridders tijdens een toernooi. Teken ook een omgeving er bij. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 'Moet je Doen, Tekenen', groep 5, les 14/15: 'Kinderen bewegen 1 en 2'. ▪ Afbeeldingen van middeleeuwse schilderijen van toernooien. 	<p>Deze lessen eventueel vervangen door een zelfgemaakte les over wapenschilden. Klik hier</p>

Verhaallijn	Mogelijke sleutelvragen	Mogelijke activiteiten	Middelen	Aandachtspunten
<p>Episode 7 'Daar komen de kunstmakers: acrobaten, zangers, de nar'.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wie zijn de kunstenaars in de riddertijd? Wat doen ze? ▪ Wat is de rol van een nar? ▪ Hoe gedraag je jezelf als nar tijdens een voorstelling op het kasteel? 	<p>Maak een keuze voor de muziekles of de dansactiviteit</p> <p>Muziek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na het toernooi komen de kunstmakers, narren, minstreels, troubadours op het kasteel. Er wordt muziek gemaakt, gezongen, gedanst en er worden overal verhalen verteld door de rondtrekkende kunstmakers. Een van die narren is Tijn Uilenspiegel (zie info op bijlage 22 uit Moet je doen-muziek). ▪ Leer het lied aan de kinderen. Kies zelf of je ook de tweede les geeft met het verhaal over Tijn. 	<p>'Moet je Doen, Muziek', groep 6 les 22: 'Tijn Uilenspiegel'.</p>	

Verhaallijn	Mogelijke sleutelvragen	Mogelijke activiteiten	Middelen	Aandachtspunten
		<p>Dansexpressie: Geef de les zoals beschreven. Vervang de clown door de nar.</p> <p>Pas de les op een aantal punten aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Inleiding muziek en nar introduceren. Bekijk de tekeningen uit het boek ook nog eens. ▪ <u>Op een been staan</u> Oefen hier vooral de balans op een been met een hoge knie van het andere been. Twee gespreide armen maken de beweging af. Hoppa! ▪ Bij de 'loopjes' opdrachten van de clowns(nar)letten op het overdrijven van de dans bewegingen 	<p>'Moet je Doen, Dans', groep 5 les 9 'Clowns (nar)'. Gebruik hiervoor andere muziek:</p> <p>Uit 'Il primo libro di balli' (1578) van de componist Georgio Mainerio het deel 'Schiarazula Marazula'</p> <p>Afbeelding Vergroot de tekeningen van de nar op blz. 33 en 34..</p>	<p>Tips bij de 'Loopjes' opdrachten Optreden in de piste(feestzaal) Klik hier</p>

Verhaallijn	Mogelijke sleutelvragen	Mogelijke activiteiten	Middelen	Aandachtspunten
Slot 'Mijn neef wordt tot ridder geslagen' en 'Ik ga terug naar huis'.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hoe word je tot ridder geslagen ? ▪ Hoe dansten mensen op een feest? 	<p>Kinderdansles: Vertel aan het begin van de les dat de kinderen eerst dansfiguren gaan oefenen op muziek van nu. In het tweede deel van de les maken ze op echte Middeleeuwse muziek een hofdans.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De kinderen oefenen eerst een dans met zelfbedachte figuren. ▪ Daarna oefenen ze een dans met vier dansfiguren waaronder 'de ridderslag'. ▪ Tot slot maken ze op Middeleeuwse muziek een hofdans. De dansmeester roept beurtelings de dansfiguren af, die eerder geoefend zijn. 	<p>'Moet je Doen, Dans', groep 6, les 5: 'We maken een dans'</p> <p>Voorlezen Het dagboek van 27 mei (blz. 20).</p> <p>Afbeelding Vergroot de afbeelding van 25 december uit het dagboek (blz. 51).</p>	<p>Oefenmuziek Eigenlijk dienen de fragmenten 7,8 en 9 alleen maar om de dansfiguren te oefenen.</p> <p>Tips:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De 4e dansfiguur de ridderslag. Klik hier ▪ Hoe dansten mensen op een feest op het kasteel? Klik hier
Afsluiting	▪	▪		

Verhaalmodel

Slot: dans

4e dansfiguur: De ridderslag

Zet de groep in een kring op de grond. Herinner de kinderen aan het verhaal van de ridderslag of lees het nog even voor (blz. 30).

- Wijs 2 kinderen aan die tegenover elkaar in de kring zitten. Zij zijn ridder en schildknaap.
- De schildknaap wandelt rustig naar de ridder, buigt en gaat op zijn knieën voor de ridder zitten. Hoofd omhoog.
- Met zijn zwaard (uitgestrekte arm) geeft de ridder de ridderslag (zacht tikje).
- Hierna staat de kersverse ridder op en wandelt terug naar zijn plaats.

Dan buigen de aanwezigen naar de nieuwe ridder.

Hoe dansen mensen op een feest op het kasteel?

- Bekijk samen de uitvergroting van het dansfeest op 25 december?
- Wat valt de kinderen op? (Dansen in de kerk!)
- Welke muziekinstrumenten zien ze? (trom, fluit, vedel)
- Let op houding van de dansers.
De dames tillen de rok iets op (of doen alsof). Ze dansen rechtop met vrije hand op de heup.
De bewegingen van de dansers zijn sierlijk met lange armbewegingen. Ze buigen het hoofd bij wijze van groet.

De leerkracht is de dansmeester.

- Zorg dat de ridderslag pas tegen het einde afgeroepen wordt. Alle dansers blijven staan bij de vierde dansfiguur. Zij richten zich op ridder en schildknaap.

Verhaalmodel

Episode 6: beeldend

Maak zelf een beeldende les over [wapenschilden](#).

Besteed in je inleiding aandacht aan:

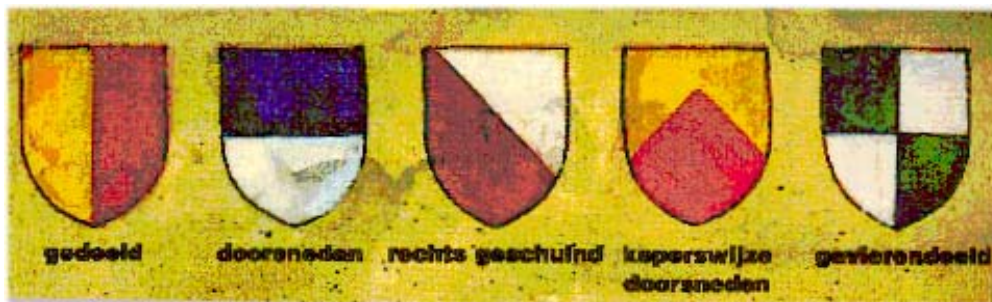
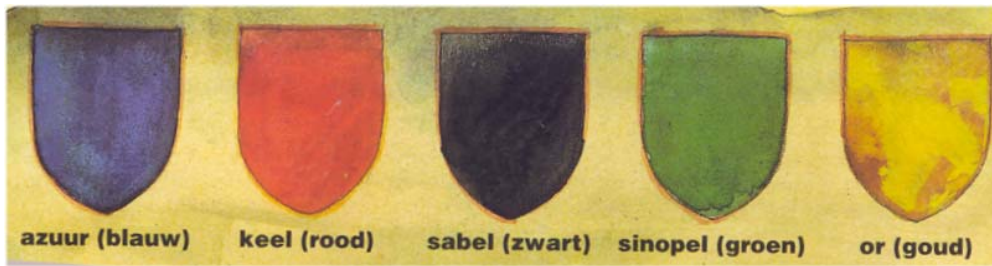
1. de betekenis van wapenschilden:
 - status (adellijke familie)
 - verwantschap duidelijk maken
 - herkenbaarheid (tegenwoordig beeldmerken).
2. Vaste kleuren van wapenschilden.
3. Vormen van wapenschilden: ruitvormig voor ongehuwde vrouwen
4. Vlakverdeling van wapenschilden:
 - twee, drie, vier vlakken of veel vlakken
 - horizontaal/verticaal/diagonaal
 - met banen/kruizen.
5. Symbolen op wapenschilden:
 - dieren
 - planten/bloemen
 - voorwerpen
 - abstracte figuren.

Symbolen verwijzen naar kracht (bijvoorbeeld leeuw, adelaar) of naar grootheid (bijvoorbeeld sterren, leraren).
6. Laat kinderen voor hun eigen wapenschild kiezen voor:
 - een bepaalde vlakverdeling
 - bepaalde kleuren
 - een symbool dat te maken heeft met een favoriet dier of sport/hobby of met hun naam.

Opdracht:

Laat kinderen eerste ontwerpen schetsen. Laat daarna schilden maken op 'ware'grootte op een 50/60 vel

techniek bijvoorbeeld: schilderen met plakkaatverf, geschilderde schilden uitknippen en op karton plakken. Eventueel gebruiken tijdens een spel of dans.

[klik op de acrobat – reader pijl om een stap terug te gaan](#)

Verhaalmodel

Episode 7: dans

'Loopjes': opdrachten oefenen

De nar maakt de gasten aan het lachen. Vaak met grapjes over de gasten zelf.
De nar doet de gebaren en eetbewegingen te van de gasten heel overdreven na.
Bijvoorbeeld:

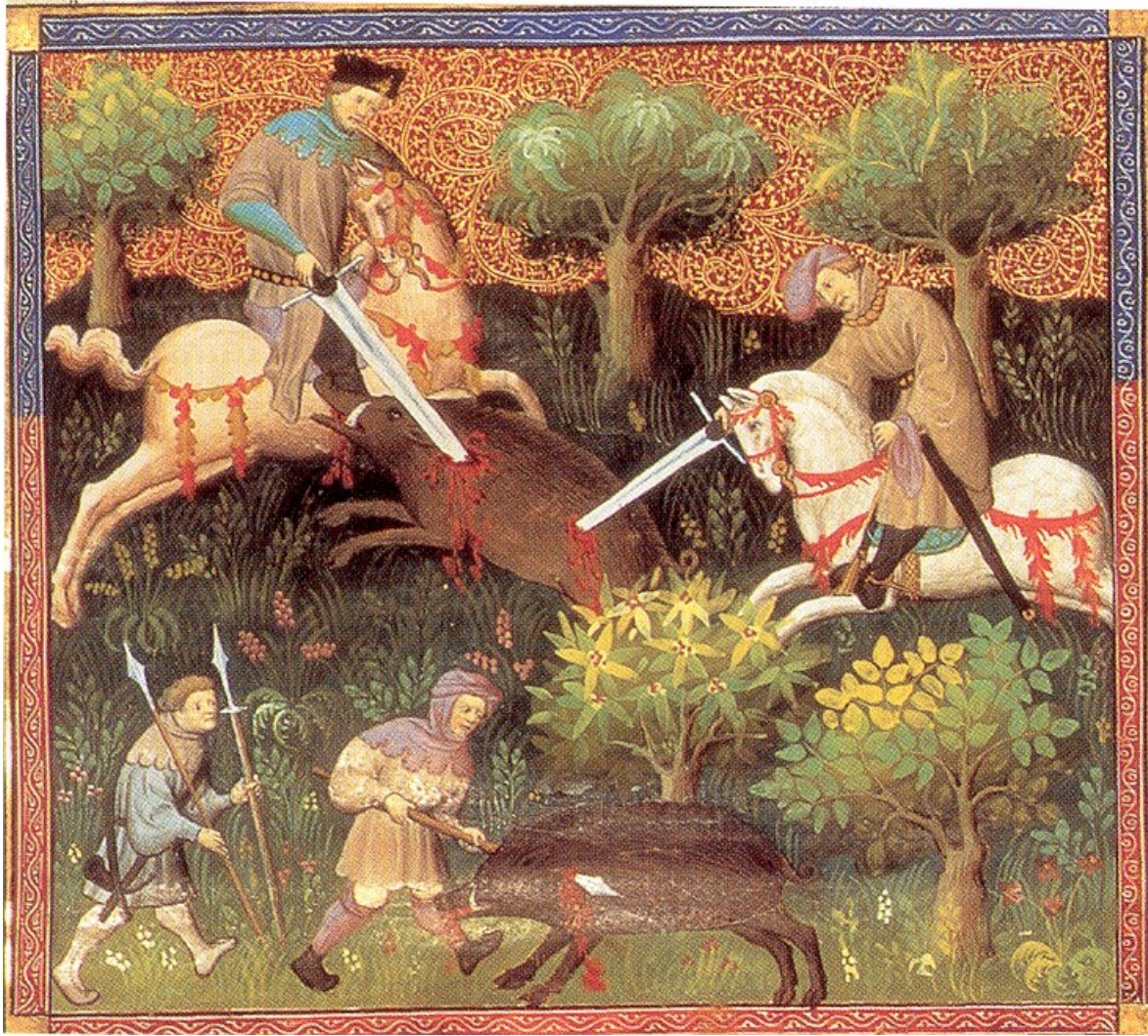
Heel ruim en groot en traag.

Dan weer overdreven snel en pietepouterig klein.

De nar huppelt, staat opeens stil.
en draait zich plotseling om
om mensen te laten schrikken

Optreden in de piste(feestzaal)

De nar maakt diepe buigingen bij het opkomen en afgaan. Tijdens die buiging maakt hij zwierige draaien met zijn armen.

Schilderijen uit de 'jachtboeken' van Gaston Phebus, Bourgondië, 1470 Wilde zwijnenjacht

[terug](#)

Schilderijen uit de 'jachtboeken' van Gaston Phebus, Bourgondië, 1470 vervaardigen van strikken en netten.

[terug](#)

Schilderijen uit de 'jachtboeken' van Gaston Phebus, Bourgondië, 1470 jacht met valk en honden

[terug](#)

